

På en bondgård omfattande cirka 1/2 mant.
fanns på 1860-70-80 tallet 7-8 kor, ett par
oxar samt kalvar och några får samt några
höns. Mjölkningen började vid 5-6 tiden om
morgonen. På de större bondgårdarna fick
pigorn mjölka ofta jämte husmodern till
med mjölkningen. Den som mjölkade på
på en en stall som kallades mjölkstall.
Den ansågs skamligt att en kor skulle
mjölka. Mjölkbyttor som var av trä, så
var den ena flåren längre så hade de
den som handtag, att hålla i. De va lag-
gade som vanliga lagkärl utav furu
eller ene. Senare jordes mjölkbyttor av
koppar som var förtenta invändigt.
Träkärten distades med en visp av skalat
björkris sedan skjölades de. Så välvde man
dem å fick ligga tills de skulle användas

Luf.
75.

Med slutet av 1800-talet bortledes trä-
silen. Träsilen var svarvat som en rund
skål med två armar svarvade i samma
träbit. På var där ett runt hål i mitten
som var spikat på en bäckbit, som var
borvat hål i som mjölken fick rinna genom.
Silar av järn koppar som bleck kom mera
allmänt i bruk i början på 1900-talet.
När mjölken kom in från ladugården sila-
des den i regel i lerfat. Mjölken ställdes
i ett skåp som förvarades i en på mjöl-
kammare, om sommaren i en källare
på träder eller tavlor, gransis, eller en-
ris användes allmänt, där mjölken för-
varades. Mjök såldes sällan på den tiden.
Småbarn brukade ofta få varm söt mjök
att dricka. Annars brukade ej äldre folk
dricka mjök förrän den var en dag gammal.

Mjölk^{en} användes gⁱ regel förrän den var skummad, om kvällarna kokades rågmjölsgröt, som ätes upp i lerfat som gatter fram på bordet. Så satte di fram en lerfat med skummad mjölk. Så åt di samfällt hela familjen, med trä eller hornskedar, i samma fat. Såväl gröt som mjölk. Mjölk från getter var mycket hälsosamt för blenda personer. Barn drack ofta spenvarm mjölk. Rågmjölsgröt när den var kallad äts gärna med uppkokt mjölk. Mjölk ä dricka kokad ihop till älost (ölsupa) förekom ofta. Filebunk, föremest om sommaren. Mjölk^{en} silades upp i lerfat, ä fick stå till den surnat så den var löpⁿad, så serverades den med lite socker ä maten barnet eller ingefära

Ostkaka järd av 10 lit mjölk vilken skulle
ysas 3/4 liter grädde & matskedar vetemjöl
8 ägg åtgör till en vartig ostkaka.
Ostkaka brukades vid kalas, bröllop,
begravningar, födelsedagar o. dy.
Mjölkem skulle i regel stå silad i ett lit & dygn
innan den skummades. Skumningen skulle i
regel med trä eller hornsked. Först på 1900.
tallet kom reparatören till användning.
Grädden kärnades i en kärna så kallad ty-
lakärnan. Tylakärnorna var laggade som ett
vartigt laggbärt gerd med träjordar av gran
grenar så var där en så kallad tyte som
man drog upp och ner på var där lock och
hål i genom locket som man drog upp
och ner i genom. Kärningen försiggick för det
mesta i mjölkammaren. När det var lite grädd
så vispade man grädden med en visp

Som var gjord av spalat björkris ibland kunde det vara svårt att få grädden att skära sig då var man tvungen att värma grädden då fick man smör men det kallades för kottjärnat. Kärnmjölken dracks med smak så länge den var ny sedan gavs den åt svinen. När smöret arbetades så hadde träspade att arbeta smöret med. även användes träsked på senare tid användes smörbord. smöret sköljdes med kallt vatten. så skulle det stå ett lag. sen skulle det arbetas igen i saltas i formen. smöret kallades när det var färdigt för smörkunk. var det på sommartiden bar de smöret omedelbart en källare där som var sval. smöret förvarades i ett lerfat eller på en tallerik samt lades rent vitt papper över. smör användes endast i särskilt fall till bakning om det var särskilt högtidligt

Smörret såldes i Guldelsbutiker. Smörkunkarna
hadde avlånga form avrundade i ändarna
innan smörret såldes. Vägde man det hemma
med skålpundstetsman. Smör användes ofta
som färing vid gillen. Skulle man ha smör
med sig på marknadsvärande eller dylikt för-
varades det i runda träskar. Smörtillverk-
ningen i hemmen förekommer högt, Sällan
numera vickat upphörde för 30 år
sedan. För ett 50 år sedan hadde dom
mycket med Getter som mjölkades å ystades
ost av vickat kallades Gettost. Getmjölken
ansågs vara mycket näringsrik. Även ansågs
Meärrmjölk vara ett gott botmedel mot
kikhosta. Ost ystades mest av skummad
mjölk, även beredd ost av skummjolk kallad
skummjölks ost. Kalvmagor användes mest som
ostlöper, innan en halv skulle slaktas

Gav di kalven en ä en ä en halv liter
mjölk på skulka det droja en timma
eller en ä en halv. Sedan tog di vara
på läpmagen jorde ostmassan inuti
magen väl ren samt skållade magriken
väl. Sedan hängdes den upp till task
för det mästa i spisen. när den var torrt
had färvarades den väl, på när ^{mjölken} den
var lagom varm, vilken provades med
handen. Tog di kalvmagen i handen ä
kramade i den ä skarlpade med den
fram och tillbaka. tills det började
rynas ostmassa, när det då var blivit
ostmassa av all mjölken. Ostmassan
ätes upp med händerna. Mjölken värms
des upp i förtentla kopparkillor som
var satta i öppen spis på en fotaring
av ostmassan som ätes opp i ystekar

först lade man en ren linnehanduk
kallad ystehanduk i korjen. Sedan sätta
man ostmassan i ystehorjen. Som var
placerad i ett större kät. Träskål.
så pressade man med händerna på ost-
massan tills man fått ut all vasslan
Iv vasslan kokades söst, även kokades
gröt som kallades vasslagröt. När osten var
nog utkrammad av vasslan så sallade man
på osten så fick den ligga i ett dygn
så vände man på osten och sallade på
nytt. När så osten legat en tid sedan tog
man upp den ur korjen. gnodde den ytter-
ligare med salt. så fick den ligga en
tid på en tallrik tills den fått fast
form. sedan rättes den upp till torkning
Ost förkom allmänt i bondgårdarna
när de hadde arbetsfolk så var i regel

ACC. N:R M. 11819:9.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

ost med på bordet. Ofta förekom, och
förekommer ännu i dag, di som ej ha några
kreatur, ad di samlades några gummor.
så di ystade så kallade fulost, även
gäddarna uplegille förekom i Prästgårdarna
för endast 15-20 år tillbaka.

Föruntimren gjorde ystningen färdig
innan di lämnade Prästgården